

Sygn. akt

WYCIĄG Z PROTOKOŁU z ogłoszenia orzeczenia

Dnia 18 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Miller-Młyńska

Protokolant: st. sekr. sądowy Katarzyna Herman

na posiedzeniu jawnym rozpoznał sprawę

z odwołania T K

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S

o wysokość świadczenia

Rozpoczęto o godz. 12.10

W obecności: stawiała się ubezpieczona

Sąd postanowił:

2. przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu do rozstrzygnięcia następujące pytanie prawne:

czy przepis art. 1 pkt 6 lit. b) ustawy z dnia 11 maja 2012r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012r. poz. 637) w zw. z art. 22 tejże ustawy, dodający do ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013r. poz. 1440) przepis art. 25 ust. 1b, w zakresie w jakim ma zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury o jakiej mowa w art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 11 maja 2012r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych

ustaw (Dz. U. z 2012r. poz. 637), jest zgodny z przepisami art. 2 i art. 32
Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. z
1997 roku, Nr 78, poz. 483 ze zm.)?

Zakończono godz. 12.15

Przewodniczący

Podpis

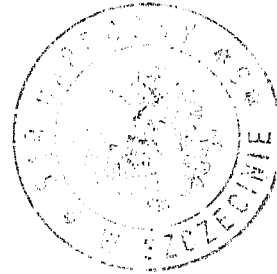
Protokolant

Podpis

Zgodnie z art. 101 § 1 pkt 1
Sędziów, Sędziów

05 MAR 2014

Na wygląd
właściwe podpisy

Kierownik Sekretariatu
VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
Sądu Okręgowego w Szczecinie

Katarzyna Szczerbińska

UZASADNIENIE

I. STAN FAKTYCZNY SPRAWY:

T K urodziła się października 1952r.

Od października 2007r., tj. od ukończenia 55 roku życia, pobiera tzw. wcześniejszą emeryturę (o symbolu „E”), przyznaną jej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S decyzją z dnia września 2007 r. na podstawie przepisu art. 29 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 46 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie obowiązujący tekst jednolity: Dz.U. z 2013r. poz. 1440, dalej jako: ustawa emerytalna).

W dniu października 1952r. T K ukończyła 60 lat i spełniła wszystkie wymagane prawem warunki, by uzyskać prawo do „zwykłej” emerytury, przysługującej w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego.

Wniosek o przyznanie jej prawa do tego świadczenia ubezpieczona złożyła w ZUS O/S dopiero w dniu sierpnia 2013r.

Decyzją z dnia października 2013 r. organ rentowy przyznał T K , poczynając od 1 sierpnia 2013r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożyła stosowny wniosek, prawo do takiego świadczenia, tj. nowej, „zwykłej” emerytury o symbolu „ENP”. Wysokość nowego świadczenia wyliczono zgodnie z przepisami art. 24-26 ustawy emerytalnej. Wartościami, które zgodnie z prawidłowo zastosowaną przez organ rentowy regulacją miały wpływ na wysokość nowoprzyznanego świadczenia były: kwota zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem ich waloryzacji; kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego; średnie dalsze trwanie życia oraz suma kwot pobranych wcześniej przez ubezpieczoną należności z tytułu emerytury o symbolu „E” (suma kwot pobranych z tego tytułu wyniosła zł). Wysokość tak ustalonego nowego świadczenia wyniosła (brutto) zł.

Z uwagi na fakt, iż po wydaniu powyższej decyzji w przypadku T. K. zaistniał zbieg prawa do dwóch świadczeń emerytalnych, organ rentowy postąpił stosownie do normy art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej. Nadal kontynuowana jest wypłata wcześniejszej emerytury (o symbolu „E”), gdyż przysługuje ona w wyższej wysokości niż wyliczona zgodnie z nowymi

regulacjami emerytura „zwykła” (o symbolu „ENP”). Wysokość tego pierwszego świadczenia wynosiła bowiem w tym czasie złotych. Nie podjęto natomiast w ogóle wypłaty nowego świadczenia, o symbolu „ENP”, jako że jej wysokość jest znacznie niższa.

Gdyby wysokość emerytury o symbolu „ENP” dla T K została obliczona według zasad obowiązujących do końca 2012r., w szczególności w dacie osiągnięcia przez ubezpieczoną powszechnego wieku emerytalnego, wynosiłaby ona złotych brutto i to wypłatę tego właśnie świadczenia podjąłby organ rentowy ze skutkiem od 1 lipca 2013r.

T K złożyła do Sądu Okręgowego w Szczecinie odwołanie od decyzji ZUS O/S z dnia października 2013r., wskazując iż w jej ocenie brak jest podstaw, by przy obliczaniu wysokości jej emerytury „ENP” dokonywać potrącenia wartości kwot pobranych wcześniej z tytułu wcześniejszej emerytury (o symbolu „E”).

II. STAN PRAWNY:

Do dnia 1 stycznia 2013 r. podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 ustawy emerytalnej (czyli emerytury należnej w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego), stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175, z zastrzeżeniem art. 185. Przy obliczaniu wysokości tego świadczenia nie dokonywano żadnych potrąceń, w szczególności kwot pobranych z tytułu emerytur, przyznanych w oparciu o inną podstawę prawną (tzw. emerytur wcześniejszych).

Ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r. poz.637 z dnia 6 czerwca 2012 roku), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2013 r., wprowadzono zmiany w treści przepisu art. 25 ustawy emerytalnej. Ustęp 1 tego artykułu otrzymał brzmienie:

"1. Podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje

wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185."

Ponadto po ustępie 1 dodano ustępy 1a-1c w brzmieniu:

"1a. Przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, dla osoby, która miała ustalone prawo do emerytury częściowej na podstawie art. 26b, nie uwzględnia się kwot zwiększeń składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego określonego w art. 173-175, uzyskanych w wyniku waloryzacji kwartalnej, o której mowa w art. 25a, przeprowadzonej w celu obliczenia emerytury częściowej.

1b. Jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.3), podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.

1c. Przepis ust. 1b stosuje się również w przypadku, gdy ubezpieczony pobrał emeryturę górniczą, określoną w art. 34 lub w art. 48 i 49, w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2006 r."

W uzasadnieniu projektu ustawy w tym zakresie podano jedynie, że osoba, która pobiera emeryturę przyznaną przed osiągnięciem wieku emerytalnego może, po jego osiągnięciu, wystąpić o emeryturę powszechną. Wskazano także, że dla osoby urodzonej po 31 grudnia 1948 r. emerytura ta dotychczas wyliczana była przez podzielenie podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze życie dla wieku wystąpienia o emeryturę, zaś zmiana ma polegać na tym, że podstawa obliczenia „kolejnej” emerytury ma być pomniejszana o kwoty wcześniej pobranych emerytur przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego.

Ustawa nowelizująca nie zawiera jakichkolwiek przepisów przejściowych dotyczących osób, które w dacie wejścia w jej życie miały już ustalone prawo do tzw. wcześniejszych emerytur. W jej artykule 22 wskazano, iż wchodzi ona w życie z dniem 1 stycznia 2013r.

W przypadku świadczeń emerytalnych zasadą jest, że prawo do nich powstaje z mocy prawa, z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do ich nabycia (art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). W przypadku T K jej prawo do

emerytury o symbolu „ENP” przysługującej jej w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego powstało więc z dniem października 2012 roku i od tej daty istnieje nieprzerwanie.

Zgodnie jednak z treścią przepisu art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu (podkr. wł.). Skoro więc T K złożyła swój wniosek dopiero w dniu lipca 2013r., naliczenie świadczenia nastąpiło według regulacji obowiązujących w tej właśnie dacie, ze skutkiem od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożyła swój wniosek.

III. SĄD OKRĘGOWY W SZCZECINIE POWZIĄŁ NASTĘPUJĄCĄ WĄTPLIWOŚĆ NATURY KONSTITUCYJNEJ, UZASADNIAJĄCĄ WYSTĄPIENIE Z PYTANIEM PRAWNYM:

Przepis art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2013r., wprowadzonym przepisem art. 1 pkt 6) lit. a) i b) wprowadził nowe zasady obliczenia emerytury przysługującej w związku z osiągnięciem wieku powszechnego dla osób, które miały ustalone prawo do tzw. emerytur wcześniejszych. Od dnia 1 stycznia 2013 r. podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 stanowi bowiem jak dotychczas kwota składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury oraz zwaloryzowany kapitał początkowy, ale pomniejszona o kwotę stanowiącą sumę wcześniej pobieranych emerytur (w wysokości brutto) przyznanych przed osiągnięciem wieku emerytalnego. Z uwagi na brak szczegółowych regulacji przejściowych w ustawie z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw przepis art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej w nowym brzmieniu dotyczy więc – w jednakowym stopniu – trzech grup emerytów:

- po pierwsze: tych, którzy nabyli i zrealizowali prawo do emerytury wcześniejszej przed dniem 1 stycznia 2013 r., ale nie nabyli przed tą datą prawa do emerytury w wieku powszechnym, gdyż wiek emerytalny osiągnęli dopiero po dniu 31 grudnia 2012r.;

- po drugie: tych, którzy nabyli i zrealizowali prawo do emerytury wcześniejszej przed dniem 1 stycznia 2013 r. oraz nabyli przed tą datą prawo do emerytury w wieku powszechnym

(są osobami urodzonymi najpóźniej w dniu 31 grudnia 2012r.), tyle że prawa tego nie zrealizowali, gdyż nie złożyli w tej sprawie stosownego wniosku w organie rentowym;

- po trzecie: tych, którzy zarówno prawo do emerytury wcześniejszej, jak i zwykłej nabyli (nabędą) nie wcześniej niż w dniu 1 stycznia 2013r., tj. pod rządami nowych regulacji.

Jasno widać więc, iż sytuacja osób znajdujących się w pierwszej i drugiej grupie różni się znacznie na niekorzyść w porównaniu z osobami należącymi do trzeciej grupy. Osoby znajdujące się w dwóch pierwszych grupach – podejmując w przeszłości decyzję o przejściu na tzw. wcześniejszą emeryturę - nie mogły mieć bowiem jeszcze świadomości, że taka decyzja wpłynie w przyszłości negatywnie na wysokość emerytury przyznawanej w wieku powszechnym, tj. że emerytura ta będzie znacznie niższa. Przed dniem 1 stycznia 2013 r. podstawą obliczenia emerytury przysługującej w wieku powszechnym nie była bowiem pomniejszana o kwoty wcześniej pobranych emerytur przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego.

W ocenie Sądu Okręgowego w Szczecinie powstaje więc w tej sytuacji uzasadniona wątpliwość, czy wprowadzenie od dnia 1 stycznia 2013r. nowych zasad obliczania emerytur wynikających z dodanego od tej daty przepisu art. 25 ustępu 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie narusza – w stosunku do obu wyżej wymienionych grup osób - wynikającej z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasady ochrony zaufania obywateli do państwa i prawa. Należy jednak podkreślić, że z uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy oraz występowanie przywoływanego niżej dodatkowego argumentu naruszenia jeszcze jednego przepisu Konstytucji RP, odnoszącego się wyłącznie do drugiej z wymienionych grup osób, pytanie prawne zostało zawężone tylko do grupy osób, w której znajduje się ubezpieczona, tj. osób, które nabyły i zrealizowały prawo do wcześniejszej emerytury przed dniem 1 stycznia 2013r. oraz przed tą datą nabyły, lecz nie zrealizowały prawa do emerytury w związku z osiągnięciem wieku powszechnego.

W demokratycznym państwie prawnym jedną z podstawowych zasad określających stosunki między obywatelem a państwem jest zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa. Jest to niekwestionowana cecha charakterystyczna demokratycznego państwa prawnego. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zasada zaufania obywatela do państwa, wywodzona najpierw z wielu postanowień konstytucji

dotyczących poszczególnych instytucji a także podstawowych praw i wolności obywateli (orzeczenie z 30 listopada 1988 r., w sprawie K 1/88, OTK w 1988 r., poz. 6, s. 102), po jej nowelizacji z 29 grudnia 1989 r. jednolicie i konsekwentnie wywodzona jest już i wiązana z zasadą demokratycznego państwa prawnego. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że zasada zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa opiera się na pewności prawa, a więc takim zespole cech przysługujących prawu, które zapewniają jednostce bezpieczeństwo prawne; umożliwiają jej decydowanie o swoim postępowaniu w oparciu o pełną znajomość przesłanek działania organów państwowych oraz konsekwencji prawnych, jakie jej działania mogą pociągnąć za sobą. Jednostka winna mieć możliwość określenia zarówno konsekwencji poszczególnych zachowań i zdarzeń na gruncie obowiązującego w danym momencie stanu prawnego jak też oczekiwać, że prawodawca nie zmieni ich w sposób arbitralny. Bezpieczeństwo prawne jednostki związane z pewnością prawa umożliwia więc przewidywalność działań organów państwa a także prognozowanie działań własnych. W ten sposób urzeczywistniana jest wolność jednostki, która według swoich preferencji układa swoje sprawy i przyjmuje odpowiedzialność za swoje decyzje, a także jej godność, poprzez szacunek porządku prawnego dla jednostki, jako autonomicznej, racjonalnej istoty (Z. Tabor, *Teoretyczne problemy legalności*, Katowice 1998, s. 65 i n.). Wartości te, przy zmianie prawa, prawodawca narusza wtedy, gdy jego rozstrzygnięcie jest dla jednostki zaskoczeniem, bo w danych okolicznościach nie mogła była go przewidzieć, szczególnie zaś wtedy, gdy przy jego podejmowaniu prawodawca mógł przypuszczać, że gdyby jednostka przewidywała zmianę prawa, byłaby inaczej zadecydowała o swoich sprawach (S. Wronkowska, *Zmiany w systemie prawnym*, PiP, z. 8/1991, s. 8-9).

Chodzi tu więc nie o ten aspekt pewności prawa, który odnosi się do względnej stabilności porządku prawnego mający związek z zasadą legalności, lecz o pewność prawa rozumianą jako pewność tego, iż w oparciu o obowiązujące prawo obywatel może kształtować swoje stosunki życiowe. W tym drugim sensie prawo pewne (pewność prawa) oznacza także prawo sprawiedliwe.

Takie rozumienie zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez niego prawa oraz bezpieczeństwa prawnego jednostki stało się trwałą linią orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. W orzeczeniu z 2 marca 1993 r. (K 9/92) Trybunał stwierdził, iż "pewność prawa oznacza nie tyle stabilność przepisów prawa (...) co możliwość przewidywania działań organów państwa i związanych z nimi zachowań obywateli. Przewidywalność działań państwa

gwarantuje zaufanie do ustawodawcy i do stanowionego przez niego prawa" (OTK w 1993 r., cz. I, poz. 6, s. 70), zaś w orzeczeniu z 24 maja 1994 r. (K 1/94) Trybunał odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego (I PR 1/91 oraz I PRN 34/91) eksponuje wynikający z zasady zaufania w stosunkach między obywatelem a państwem, niezbędny dla zapewnienia bezpieczeństwa prawnego jednostki, obowiązek lojalnego postępowania państwa wobec jednostki - "...zasada zaufania w stosunkach między obywatelem a państwem przejawia się m.in. w takim stanowieniu i stosowaniu prawa, by nie stawało się ono swoistą pułapką dla obywatela i aby mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, iż nie naraża się na prawne skutki, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, iż jego działania podejmowane pod rządami obowiązującego prawa i wszelkie związane z nimi następstwa będą także i później uznane przez porządek prawny" OTK w 1994 r., cz. I, poz. 10, s. 78). Wyrażone powyżej poglądy Trybunał sformułował przy ocenie zachowania przez prawodawcę zasady demokratycznego państwa prawnego, zarówno przed, jak i już po wejściu w życie Konstytucji RP (także w orzeczeniach K 15/91, K 8/93, K 9/95, K 25/95, U 11/97, K 10/98, K 27/98, K 36/98, K 4/99, K 22/99).

Bezpieczeństwo prawne jednostki pozostawać może w kolizji z innymi wartościami, których realizacja wymaga wprowadzenia zmian do systemu prawnego. Jednostka ma prawo jednak oczekiwać, że regulacja prawna nie zostanie zmieniona na jej niekorzyść w sposób arbitralny. Prawodawca nie może w sposób dowolny kształtować treści obowiązujących norm, traktując je jako instrument do osiągnięcia stale to innych celów, które sobie dowolnie wyznacza. "Poddanie wcześniej na innej podstawie ustawowej ukształtowanych stosunków prawnych działaniu nowego i bardziej niekorzystnego dla obywateli prawa pozostaje w sprzeczności z konstytucją wówczas, kiedy tego rodzaju konstrukcja prawna (...) rażąco osłabia zaufanie obywatela do prawa, nie rekompensując tego skutku konieczną ochroną innych, konstytucyjnie uznawanych wartości" (orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 31 maja 1996r., K 9/95, OTK w 1996 r., poz. 2, s. 57). Swoboda ustawodawcy w kształtowaniu treści prawa "jest (...) równoważona istnieniem po stronie ustawodawcy obowiązku szanowania proceduralnych aspektów zasady demokratycznego państwa prawnego, a w szczególności szanowania zasad przyzwoitej legislacji". Zasady te stanowiące przejaw ogólnej zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa - wyrażają się m.in. obowiązkiem ustawodawcy do ustanawiania (odpowiedniego) *vacatio legis* oraz do należytego formułowania przepisów przejściowych" (wyrok z 5 stycznia 1999 r., K 27/98, OTK

ZU Nr 1/1999, poz. 1, s. 7-8). Na konieczność zachowania przez ustawodawcę szczególnych reguł techniki legislacyjnej przy zmianach obowiązującego stanu prawnego Trybunał zwracał również uwagę w wyroku z 13 kwietnia 1999 r. (K 36/98). "Na ustawodawcy ciąży wtedy obowiązek starannego uwzględniania za pomocą powszechnie obowiązujących technik stanowienia prawa, ze szczególnym uwzględnieniem techniki przepisów przejściowych, ochrony praw słusznie nabytych i ochrony interesów będących w toku (...). Ustawodawca chcąc pozostawać w zgodzie z klauzulą demokratycznego państwa prawnego musi uwzględniać przy kolejnych modyfikacjach stanu prawnego jego konsekwencje faktyczne i prawne, jakie zrodził on do chwili wejścia w życie nowych uregulowań. Z związku z tym, że demokratyczne państwo prawne oznacza państwo, w którym chroni się zaufanie obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, ustawodawca dokonując kolejnych zmian stanu prawnego nie może stracić z pola widzenia interesów podmiotów, jakie ukształtowały się przed dokonaniem zmiany stanu prawnego" (OTK ZU Nr 3/1999, poz. 10, s. 241).

Mając powyższe na uwadze, trzeba podkreślić, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w nowododanym przepisie art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do wcześniejszej emerytury przed dniem 1 stycznia 2013 r. będą musiały, na podstawie art. 25 ust. 1b, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich regulacji, jeżeli wystąpią aktualnie o przyznanie prawa do emerytury w wieku powszechnym. Naruszenie zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego obywateli polega w tym przypadku na tym, że wejście w życie art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS spowoduje pomniejszenie wysokości emerytury, o której mowa w art. 24 także w stosunku do osób, które w momencie kiedy skorzystały z wcześniejszej możliwości nabycia prawa do emerytury (tj. przed dniem 1 stycznia 2013 r., a nawet – gdyby jeszcze bardziej zawęzić krąg tych osób – przed dniem 11 maja 2012r., tj. dniem uchwalenia ustawy nowelizującej) nie miały świadomości, że ich decyzja w tym zakresie może wpłynąć niekorzystnie na ich późniejszą sytuację prawną.

Zdaniem sądu orzekającego, jeżeli ustawodawca najpierw (tj. do 1 stycznia 2013 r.) nie różnicuje sytuacji osób korzystających z wcześniejszej emerytury i osób niekorzystających z tego przywileju w zakresie obliczania wysokości emerytury należnej w wieku powszechnym na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a następnie (tj. od 1 stycznia 2013 r.)

formułuje nową zasadę w postaci pomniejszania wysokości podstawy emerytury, o której mowa w art. 24 o sumę wcześniej pobranych emerytur przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, to zasady tej nie powinien odnosić do ubezpieczonych, którzy prawo do wcześniejszej emerytury uzyskali przed 1 stycznia 2013 r., tj. przed wejściem w życie tej nowej regulacji.

W związku z wprowadzeniem do ustawy o emeryturach i rentach z FUS nowej regulacji, racjonalnie działający ubezpieczeni zostali bowiem postawieni przed koniecznością dokonania wyboru, czy będą korzystać z wcześniejszych świadczeń emerytalnych, co w efekcie spowoduje pomniejszenie wysokości emerytury, jaką nabędą w wieku powszechnym, czy też nie skorzystają z przywileju przejścia na wcześniejszą emeryturę, dzięki czemu ich późniejsza emerytura w wieku powszechnym zostanie przyznana na ogólnych zasadach i będzie wyższa. Osoby, które nabyły i zrealizowały prawo do wcześniejszej emerytury przed dniem 1 stycznia 2013 r. zostały jednak pozbawione możliwości dokonania takiej analizy i wyboru najkorzystniejszego dla siebie wariantu. Jeszcze raz należy przy tym w tym miejscu podkreślić, że pod rządami obowiązujących przed dniem 1 stycznia 2013 r. regulacji ubezpieczeni nie musieli przeprowadzać takiej analizy. Niezależnie bowiem od tego czy skorzystali z prawa do wcześniejszej emerytury, czy też nie, ich ewentualna emerytura w wieku powszechnym była obliczana na takich samych zasadach jak emerytura przyznawana osobom, które nie skorzystały - z własnego wyboru czy też z braku uprawnień - z możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury. W konsekwencji, działając w zaufaniu do państwa i stanowionego przez nie prawa, ubezpieczeni podjęli w przeszłości decyzję o przejściu na wcześniejszą emeryturę. Niewykluczone jednak, że gdyby w momencie przejścia na wcześniejszą emeryturę wiedzieli, iż spowoduje to pomniejszenie wysokości podstawy emerytury, o której mowa w art. 24 (nabywanej w wieku powszechnym), to mogliby podjąć decyzję o rezygnacji ze złożenia wniosku o ustalenie prawa do wcześniejszej emerytury, stwierdzając na przykład, że korzystniejsze dla nich będzie nabycie prawa do emerytury w wieku powszechnym nie pomniejszonej o wypłacone wcześniej świadczenia. Inaczej mówiąc, gdyby ubezpieczeni ci wiedzieli, że nastąpi zmiana stanu prawnego, ich decyzja mogła być inna, bo będąc korzystną na gruncie dotychczasowych przepisów, obecnie - wskutek dokonanej nowelizacji ustawy o emeryturach i rentach z FUS - okazała się dla większości z nich niekorzystna.

Należy przy tym zaznaczyć, iż nie ma wątpliwości co do tego, że ustawodawca miał pełne prawo, by wprowadzić tego rodzaju regulację, zniechęcającą do korzystania z

wcześniejszych emerytur, winien był uczynić to jednak z poszanowaniem zasad konstytucyjnych.

Należy też wskazać, że nie uszło uwadze sądu orzekającego, iż w niniejszej sprawie ustawodawca przyjął wyjątkowo długi okres dostosowawczy, wynoszący 6 miesięcy. Tak długi okres *vacatio legis* umożliwił jednak jedynie dostosowanie się do nowej sytuacji prawnej tylko osobom, które rozważyły nabycie prawa do wcześniejszej emerytury po dniu 1 stycznia 2013r. Dla osób, które skorzystały z wcześniejszej możliwości nabycia prawa do emerytury przed wejściem w życie zmian w treści przepisu art. 25 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wprowadzony przez ustawodawcę okres dostosowawczy pozostawał jednak bez znaczenia, jako że były one już uprawnione do wcześniejszej emerytury i nie mogły się tego prawa wyzbyć. Ustawodawca przy zmianie prawa nie posłużył się przydatną i konieczną w takich przypadkach techniką przepisów przejściowych, uwzględniającą sytuację prawną wskazanej kategorii osób i niwelującą element zaskoczenia obywatela nagłą zmianą prawa. Powyższe przesłanki wskazują zdaniem sądu orzekającego o tym, iż treść art. 25 ust. 1 b ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w zakresie w jakim odnosi się do osób, które wypełniły dyspozycję zawartą w tym przepisie przed wejściem w życie nowelizacji, może być niezgodna z wyrażoną w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, a także bezpieczeństwa prawnego jednostki w znaczeniu jakie tej zasadzie nadało dotychczasowe orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego.

Co więcej, zachodzi wątpliwość, czy w niniejszym przypadku nie doszło również do naruszenia zasady równości wszystkich obywateli wobec prawa wyrażonej w przepisie art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ubezpieczeni znajdujący się w identycznej sytuacji prawnej, zostali bowiem odmiennie potraktowani przez państwo. Co prawda - pozornie wydawałoby się, że jednolita dla wszystkich emerytów regulacja kwestii zmniejszania świadczeń najlepiej realizuje zasadę równości, jednakże - na co już wielokrotnie zwracał uwagę Trybunał Konstytucyjny (np. w orzeczeniu z 9 marca 1988 r., U 7/87, OTK w 1988 r., poz. 1; orzeczeniu z 28 listopada 1995r., K 17/95, OTK w 1995 r., cz. II, poz. 37; wyroku z 16 grudnia 1997 r., K 8/97, OTK ZU Nr 5-6/1997, poz. 70; wyroku z 17 maja 1999 r., P 6/98, OTK ZU Nr 4/1999, poz. 76; wyroku z 23 czerwca 1999 r., K 30/98, OTK ZU Nr 5/1999, poz. 101) - z powołanego przepisu Konstytucji wynika także akceptacja niejednolitego traktowania przez

prawo podmiotów nieposiadających istotnej cechy wspólnej. Zasada równości wobec prawa w przyjętym rozumieniu łączy się z pojęciem sprawiedliwości społecznej, które ma charakter wielopłaszczyznowy i obejmuje zarówno problematykę formalnoprawną, nakazując równe traktowanie podmiotów równych, jak też zagadnienia prawa materialnego, sprowadzające się do nakazu realizacji i ochrony innych wartości konstytucyjnych (o relacjach między zasadą równości wobec prawa i zasadą sprawiedliwości społecznej Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się m.in. w wyroku z 12 lipca 2012 r., sygn. P 24/10, OTK ZU nr 7/A/2012, poz. 79).

Z punktu widzenia okoliczności niniejszej sprawy w ocenie sądu orzekającego, szczególne znaczenie w sprawie ma ten aspekt zasady sprawiedliwości społecznej, który nawiązuje do zakazu arbitralności regulacji prawnych, ich nieproporcjonalnego charakteru oraz nieuzasadnionego traktowania podmiotów charakteryzujących się daną cechą istotną. W tym sensie zasady równości wobec prawa i sprawiedliwości społecznej w znacznym stopniu nakładają się na siebie i są ze sobą ściśle powiązane.

Należy więc zwrócić uwagę, że osobom korzystającym z prawa do wcześniejszej emerytury, które spełniły warunki wymagane do nabycia prawa do emerytury w wieku powszechnym do końca 2012 r. i które złożyły swoje wnioski o emeryturę powszechną („zwykłą”) przed 1 stycznia 2013 r., naliczono nowe („zwykłe”) emerytury na dotychczasowych zasadach, tj. bez pomniejszania podstaw ich wymiaru o sumę świadczeń wypłaconych wcześniej z tytułu emerytur wcześniejszych.

Tymczasem osoby znajdujące się w identycznej sytuacji, tj. takie jak T K , które również wcześniej korzystały z wcześniejszych emerytur oraz spełniły wszystkie warunki do nabycia prawa do emerytury z wieku powszechnego przed dniem 1 stycznia 2013r., a jedynie złożyły wnioski o nowe świadczenie dopiero w roku 2013, zostały potraktowane odmiennie, dużo mniej korzystnie.

W ocenie sądu nie sposób doszukać się jakiegokolwiek cechy istotnej, różniącej te dwie grupy ubezpieczonych, która uzasadniałaby tego rodzaju odmienne potraktowanie.

Trzeba zresztą zwrócić uwagę, że ustawodawca wykazał się w tym przypadku niekonsekwencją. Od czasu bowiem wprowadzenia w roku 1999 reformy emerytalnej, przywiązuje dużą wagę do roku urodzenia poszczególnych ubezpieczonych, różnicując ich uprawnienia właśnie z uwagi na to, kiedy (w jakiej dacie) się urodzili. Także w samej omawianej

Sygn. akt

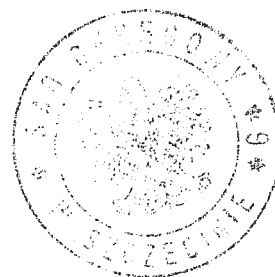
ustawie nowelizującej, w przepisie art. 1 pkt 5) lit. b), którym dokonano zmian w zakresie wieku uprawniającego do przejścia na „zwykłą” emeryturę, wyróżnił – jako odrębną grupę – ubezpieczonych – kobiety urodzone do końca 1952 roku, zachowując w ich przypadku (jako jedynej grupy osób) prawo do przejścia na „zwykłą” emeryturę w niezmiennym (niewydłużonym jak w przypadku wszystkich pozostałych osób) wieku 60 lat. Tym bardziej więc nieuzasadnione i naruszające konstytucyjną zasadę równości wydaje się zróżnicowanie sytuacji osób należących do tej właśnie grupy poprzez wprowadzenie odmiennych zasad obliczania wysokości ich emerytur tylko w zależności od tego, kiedy złożone zostały w tej sprawie w organie rentowym wnioski.

W tej sytuacji, koniecznym stało się wystąpienie z niniejszym pytaniem prawnym.

Odpowiedź na powyższe pytanie będzie miała bezpośredni wpływ na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie. Jeśli bowiem wskazane w sentencji przepisy zostaną uznane za zgodne z Konstytucją, koniecznym będzie uznanie, że zaskarżona decyzja organu rentowego odpowiada prawu, a co za tym idzie – oddalenie odwołania ubezpieczonej. Jeśli natomiast przywoływane regulacje prawne zostaną uznane za niezgodne z Konstytucją, konieczna będzie zmiana zaskarżonej decyzji poprzez wyliczenie wysokości świadczenia emerytalnego dla ubezpieczonej na zasadach obowiązujących przed wejściem w życie budzących wątpliwości przepisów.

Zgodność odpisu stwierdzam
05 MAR. 2014
Szczecin, dn. sekretarz

Na wypisaniu
własnego podpisu

Kierownik Sekretariatu
VI Wydziału Pracy i Zdolności Społecznych
Sądu Okręgowego w Szczecinie

Katarzyna Szczerbińska